

Kriminalitet og straf¹

Danmark er en retsstat. Vi har regler og love, som bestemmer hvordan vi skal handle. Vi er ikke altid enige om, hvordan reglerne skal være – men som borger i samfundet, skal man overholde reglerne. I skal nu diskutere, hvilke regler der vigtige for jer? I kan læse om mere straf på side 2.

Opgaver:

1. Hvorfor straffe?

- Hvordan virker straf på dig?
- Er det vigtigt, at I har love, politi, fængsler og domstole i jeres nye samfund? Hvis ja, Hvorfor?
- Hvordan vil I sikre, at den rigtige straf gives?
 - i. Hvad skal straffes hårdest – tyveri, økonomisk eller vold?

2. Test jeres viden om straf

- Hvilke måder straffer vi på i Danmark?
- Har I hørt om andre former for straf andre steder i verden, som vi ikke praktiserer i Danmark?
- Hvilket fængsel er nærmest jeres skole?
 - i. Er det et åbent fængsel, et lukket fængsel eller et arresthus?
 - ii. Hvad er forskellen på et åbent fængsel, et lukket fængsel og et arresthus?
- Kan børn komme i fængsel i Danmark?

3. Hvad er en retfærdig straf?

Læs de to artikler: *"Får ofret også en chance til?"* af Marlene Duss og *"Jeg vil forhindre, at der bliver flere ofre"* af Claus Meyer

Hvordan skal gerningsmanden straffes?

Forestil jer, at I var domsmænd, som skulle være med til at afgøre retssagen om overfaldet på Marlene Duus. I kan (i modsætning til i virkeligheden) vælge frit mellem mulighederne nedenfor. Diskutér samtlige punkter og vælg den rette straf.

Til gerningsmanden:

- Bøde (som går til statskassen) - Erstatning (til Marlene)
- Psykiatrisk behandling eller terapi til gerningsmanden
- Samfundstjeneste
- Fængsel – hvis ja, hvor længe?
- Behandlingsdom
- Udvisning (idet han var statsborger i et andet EU-land)

Til Marlene

- Fortrinsret i sygehussystemet (forrest i køen)
- Terapi eller psykologisk/psykiatrisk behandling
- Erstatning fra staten

4. Skal ofret bestemme straffen?

I dag skal Kriminalforsorgen ikke tage hensyn til, hvordan offeret har det, når de beslutter, hvad en gerningsmand må, fx om han må få udgang. Man spørger heller ikke offeret, hvad han eller hun synes ved prøveløsladelse. Diskutér i gruppen:

- Hvilke fordele ville der være ved at spørge offeret?
- Hvilke ulemper ville der være ved at spørge offeret?

5. En retfærdig straf?

Diskutér i gruppen jeres egne holdninger til sagen med Marlene Duus.

- Hvad vægter I højest i en sag som denne og i forhold til straf generelt, hensynet til offeret eller resocialisering af gerningsmanden?

¹ Denne er lavet med udgangspunkt i: https://samfundsfag.gyldendal.dk/en/Indgange/Forlob/Kriminalitet_og_straf.aspx

Formål med straf:

Grundlæggende er der fire formål med at straffe:

- **Gengældelse:** Staten overtager konflikten mellem to borgere. Hvis Ursula har stjålet fra Preben sikrer staten, at Ursula bliver straffet for hendes handling.
- **Afskrækkelse:** Vi skal skræmme Ursula, så hun ikke stjæler fra Preben.
- **Uskadeliggørelse:** Gøre det svært eller umuligt for Ursula at begå kriminalitet, måske bare i en periode, fx ved at sætte Ursula i fængsel eller bestemme, at hun skal afsone derhjemme med fodlænke.
- **Resocialisering:** Staten hjælper Ursula, så hun ikke begår kriminalitet igen. Dette kunne være ved hjælpe Ursula med finde et job – så hun ikke behøver at stjæle fra Preben.

Flere formål på én gang

I praksis vælger man ikke kun ét af ovenstående formål, når man straffer. Man prøver at opnå flere formål på én gang, fx både at afskrække og uskadeliggøre gennem fængsel – og at gengælde, afskrække og resocialisere gennem samfundstjeneste.

Forebyggelse

En anden mulighed er at forebygge, at personer kommer ind i en kriminel løbebane. Forebyggelse går ud på, at man mindsker de risikofaktorer, der kan være for, at personer begår kriminalitet.

Det er bedst at forebygge så tidligt, at børn og unge aldrig kommer dertil, hvor de begår noget kriminelt. Forebyggelsen sker bl.a. gennem SSP-samarbejde på skolerne og ved at lave fritidstilbud til unge i deres lokalområde.

Får offeret også en chance til?

Af Marlene Duus

Han maltrakterede min krop og mit ansigt med et tungt vandrør.

Dernæst kastede han min bevidstløse krop ud fra tredje sal. Det er tre år siden. Jeg var godt i gang med min karriere i modebranchen, var aktiv og livsglad. Det liv eksisterer nu kun i savn og billeder. I dag er jeg 50 procent invalid, og i en alder af 29 er jeg ikke længere i stand til at arbejde. Efter tre år med omfattende operationer kan jeg starte i genoptræning på et hjerneskadecenter.

Gerningsmanden er derimod efter samme tre år reelt en fri mand, selvom han fik en dom på seks års fængsel. Hos stjernekokken Claus Meyer får han en læreplads som belønning for at have afsonet halvdelen af en i forvejen alt for kort straf. Claus Meyer er glad og stolt.

Hvorfor vælger jeg at stå frem og fortælle min historie? Jeg kan ikke tie længere.

På trods af, at det indebærer en personlig sikkerhedsrisiko, vælger jeg nu at tale. Nogle ofre må stå frem, for sandheden er, at Danmark – set fra offerets synsvinkel – har udviklet et forfærdeligt retssystem, som i mit tilfælde gør det endnu sværere at komme videre. Problemet er nemlig, at vi fuldstændigt har glemt, hvem vi skal hjælpe. Det burde ellers være let: 1. Hjælp offeret. 2. Hjælp gerningsmanden. I Danmark er det desværre lige omvendt, og det er min historie et eksempel på. Her er min historie.

Det er midt i myldretiden en tidlig morgen 19. november 2008. Frederiksberg summer af aktivitet, bilerne fylder vejene, og cyklisterne kører i lange slanger på cykelstierne. Folk er på vej på arbejde, til skole, ud til en ny dag, der for de fleste mennesker er som alle andre. Jeg er i min lejlighed iført nattøj. Min veninde har overnattet og senere samme dag skal jeg hjem. Hjem til min familie. Jeg har fået et par dage fri fra arbejde.

Jeg står i gangen og tager afsked med min veninde, da lynet slår ned. Min ekskæreste dukker pludseligt og uden varsel op i døråbningen. Han holder et stort, rustent jernrør i hænderne. Med sindssyge øjne begynder han at slå vildt omkring sig.

Min veninde prøver at stoppe ham. En helt umulig opgave. Han er som besat. Hun slipper ud af lejligheden og flygter ned af de mange trapper, mens hun råber og skriger efter hjælp. Jeg råber og skriger også – for mit liv.

Han slår løs på mig med jernrøret. Sammenkrøbet på gulvet prøver jeg desperat at forsvare mig. Billeder, der har printet sig fast hos mig for altid. Alting sker uden ophold og meget voldsomt, og det sortner konstant for mine øjne. Mit ansigt er smadret, mine tænder ligger rundt omkring på gulvet, og min krop er livløs.

Men her stopper han ikke.

Han trækker mig langs gulvet gennem soveværelset og hen til vinduet. Det sidste jeg husker, er, at han står hævet over mig, mens jeg med overkroppen hænger ud af vinduet. Jeg har ingen kræfter. Jeg hører stemmer fra gaden. De råber. Og så giver han slip. Jeg falder 11 meter ned på asfalten.

Jeg overlever. Mirakuløst velsagtens. Men her starter også min kamp. For ingen skal tage livet fra mig. Jeg er en kriger; ikke et offer. Ord jeg siger til mig selv, når kampen bliver for hård. Husker mig selv på, at jeg er en kriger – trods alt. Min store taknemmelighed for at være i live er der, men den bliver konstant udfordret. Jeg skal finde mig i at få den ene lussing efter den anden.

På Rigshospitalets Traumecenter redder de mit liv. Her redder de også voldsmanden. Han hoppede nemlig selv ud af vinduet efter at have sikret sig mit fald. Hans bedrift kaldes et udvidet selvmordsforsøg. Vi ligger altså under samme tag, imens jeg kæmper for mit liv.

Min familie går op og ned af de samme gange som hans familie. Og vi er et velfærdsland? Allerede her går det galt for systemet, som ikke vil høre på mine pårørendes indsigelser. Han lå på etagen nedenunder. Her tre år efter væmmes jeg og min familie stadig ved tanken. Han var en kort overgang også i livsfare, men er i dag helt rask, ifølge politiet.

Det tog mig halvandet år, inden jeg kunne gå nogenlunde igen. Jeg har tal på de første 20 operationer, har metal indopereret i arm, knæ og lårben. I mit ansigt er knoglerne ligeledes samlet med metal, og jeg har netop fået mine nye porcelænstænder. En række fantastiske mennesker har gjort en stor indsats, som jeg er dybt taknemmelig for. Men efter tre omfattende ansigtsoperationer genkender jeg stadig ikke mig selv, når jeg ser mig i spejlet. Jeg lever med voldsomme smerter, som har gjort mig afhængig af morfin. Jeg har mareridt. Hver nat.

Jeg lever med angst, fordi jeg ved, at systemet lader voldsmanden gå frit omkring. Ja, han har tilmed fået en eftertragtet elevplads foran en række – lovlydige – konkurrenter. Simpelthen fordi han er kriminel, og fordi han skal hjælpes. Hvor langt skal man gå for at hjælpe en mand dømt for drabsforsøg?

Hvis man vil give forbrydere en chance til, forstår jeg det i mange tilfælde. Problemet er bare, at man helt glemmer hensynet til offeret. I min

situation

gerningsmanden, og jeg blev panisk angst for at bevæge mig rundt.

tog mareridtene til, da jeg fandt ud af, at systemet ikke havde styr på

To år efter at have ødelagt mit liv i et voldsorgie, kunne han bevæge sig frit omkring på trods af, at han stadig var fængslet. Kontakten med politiet er et helvede. Min familie må tage over, da jeg ikke kan holde til det. Hos politiet er der ingen hjælp at hente. For de kan ikke gøre noget.

Første gang jeg møder systemets eftergivenhed, der i mit tilfælde er direkte farlig, er under retssagen. Der var masser af vidner d. 19. november 2008, og der var ingen tvivl om gerningsmandens skyld, men han kan ikke udvises. Han er ellers fransk statsborger, og burde selvfølgelig udvises. Havde han en samvittighed, var han selv taget hjem. Men systemet beskytter voldsmanden, fordi han har en søn i landet, så han får lov at blive.

Retssagen bliver dækket af mange medier, og han får seks års fængsel. Hans jalousi var en formildende omstændighed, trods han i alt for mange minutter tæskede løs på min krop. Han smadrer med fuldt overlæg mit ansigt til ugenkendelighed. Han kaster mig tilmed i døden. Men jeg døde jo ikke. Hvis jeg var død, havde han fået mindst 12 år. Her oplever jeg en forsmag på, hvad det betyder, at jeg overlevede. Han får kun seks år. To år efter overfaldet, mens jeg kæmper med en svær depression, får jeg et opkald fra en forfærdet veninde. Voldsmanden er set på gaden i København. Jeg er i chok og ringer straks til anklageren, som ikke ved, hvad der foregår. Det er ikke anklagerens skyld, hun er simpelthen ikke orienteret.

Snart finder vi ud af, at han er på udgang fra fængslet og altså bevæger sig frit omkring – fire år inden hans dom er afsonet. På udgang? På weekend? Der er dog nogle retningslinjer for, hvor han må opholde sig. Han er ligeglad og overholder dem ikke, og vores fælles gamle arbejdsplads tager pænt imod ham. Omverdenen viser medmenneskelighed for den forkerte.

Gerningsmandens brud på reglerne får ingen konsekvenser. Et år og mange weekendophold i København senere færdes han nu dagligt i gaderne og bliver efteruddannet med hjælp fra borgernes skatte kroner. Det viser netop, hvordan kriminalitet kan blive smutvejen til personlig forfremmelse. Det er tragisk.

Endnu engang får jeg nyheden serveret af bagveje. Dette trods et løfte fra politiet om indsigt i sagen. Men jeg erfarer, at fængslerne laver deres egne regler, så politiet må affinde sig med at bryde deres løfter overfor mig – offeret. Hvis politiet intet ved, hvem passer så på mig?

Jeg er vred og frustreret. Jeg kan ikke finde trøst og ro i et land, hvor man på den måde varetager gerningsmandens interesser. Jeg føler mig ydmyget, glemt og fortabt. Hvorfor skal jeg have det sådan? Jeg har altid klaret mig selv, kæmpet mig frem, og jeg hader derfor nu at se mig selv som offer.

Men hvordan kan jeg slippe at føle mig som andet? Jeg er end ikke færdigopereret, før I lader gerningsmanden genoptage sit liv. Han får lov at gå frit på gaden, inden jeg når at få stillet diagnosen posttraumatisk stress. Det kan ikke være alvor. Det må være en fejl. Jeg har været en kriger hele vejen igennem. Se mig som det og hjælp mig først og gerningsmanden efter. Det må være den rigtige prioritering. 1. Offer. 2. Gerningsmand.

Kan man sætte sig ind i frygten, i følelsen af svigt og ydmygelse fra retssystemet, hvis man ikke har oplevet et forløb som mit? Det tror jeg, man kan. Det håber jeg, man kan. Hør mig nu og prøv at forstå, hvordan det bliver ved. Efter 3 år er jeg trods stærk vilje og stædig kamp altid kun lige i hælene på voldsmanden. Hver gang jeg mærker fremskridt, bliver jeg af systemet trukket tilbage. Så hjælper I ham og glorificerer jer selv ved at hjælpe ham.

Skal han være et forbillede? Gør ham dog i stedet til eksemplet. Igen bliver jeg mindet om, hvordan man i Danmark prioriterer. Og jeg kender i større grad følelser som afmagt og vantro, frygt og håbløshed pga. retssystemets eftergivenhed overfor gerningsmanden. De spæde skridt jeg er i stand til at tage for at vinde resten af mit liv tilbage bliver sat i stå. Hvorfor orienterer man mig i det mindste ikke om udviklingen? Han er farlig. Prøv at google '19. november 2008 3. sal'.

På Claus Meyers hjemmeside udtaler kokken via sin blog, at han er meget glad for det, han gør, og at han ikke kan se, hvorfor han ikke skulle gøre det. Oven i købet lægger han en video ind, hvor voldsmanden får lov til at udtale sig.

Kære Claus Meyer. Tænk du mon på, at når der er en voldsmand, er der også et offer et sted? Tænk du på dine tre døtre, når du hører min historie? Når du hjælper ham, forstår du så, hvordan jeg føler mig straffet og ydmyget yderligere?

Er det en måde at promovere sig selv og sin virksomhed i dagens Danmark?

Har kriminelle fortjent en chance til? Ja, men skal offeret føle sig ydmyget og glemt, når det sker? Skal offeret som minimum ikke selv være godt på vej videre?

Jeg har endnu ikke fået min erstatning fra det offentlige. Hverken Arbejdsskadestyrelsen eller Erstatningsnævnet har afsluttet min sag. Jeg har heller ikke fået mine udgifter til medicin, transport og den stadigt endeløse behandling dækket. De siger, at jeg er 10 procent invalid. Alle lægeundersøgelser viser ellers uden forbehold 50 procent invaliditet. Skal jeg finde mig i at blive behandlet sådan? Husk, at gerningsmanden får serveret hjælpen på et sølvfad.

Misforstå mig ikke. Jeg er ikke det typiske offer. Jeg er taknemmelig over den støtte, jeg har modtaget. Giver jeg op trods konstant modgang? Nej,

det gør jeg

ikke. Jeg kæmper stadig.

Problemet er bare, at jeg ikke længere kan bruge min eksamen og erfaring, og hos kommunen ligger jeg i en af de nederste kasser, fordi jeg er 50

procent invalid. Den del af det offentlige system accepterer nemlig lægernes bedømmelse.

Det betyder, at jeg ikke kan få hjælp til at omskole mig, da jeg ikke vil komme til at kunne varetage et fuldtidsarbejde. For så tager jeg jo pladsen fra en anden. Men er man dømt for drabsforsøg er det en anden snak. Igen; hvordan er det samfundet prioriterer? Er det ikke åbenlyst forkert?

Alle undersøgelser viser, at man ikke bliver et bedre menneske af at sidde i fængsel. Men er det derfor, man sætter folk i fængsel? Nej. Det er vel af hensyn til offeret og af hensyn til samfundet. Resocialisering skal ske uden at trampe på og ydmyge ofrene, hvis liv i forvejen er kommet på en urimelig og helt igennem uretfærdig prøve.

Vil jeg nogensinde tilgive en mand, der har forvoldt mig så meget skade og ødelagt mit liv? Jeg vil aldrig nogensinde se ham igen. Han er et todimensionelt billede uden sjæl. Men samfundets forsøg på at hjælpe gerningsmanden, gør ham virkelig igen.

Giv mig mit liv tilbage og giv mig fred. Jeg overlevede hans forsøg på at tage mit liv; så lad mig dog leve. Mange har spurgt mig, om jeg ønsker hævn. Jeg ønsker retfærdighed.

Politiken, 2012

Jeg vil forhindre, at der bliver flere ofre

Af Claus Meyer

Kære Marlene Duus,

Jeg har med stor smerte læst din kronik. Mit største ønske er, at jeg var i stand til skrue tiden tilbage og forhindre det fuldstændigt urimelige, som er sket.

Jeg forstår din frustration over, at du føler dig ladt i stikken af et system, hvor gerningsmanden får et arbejde, og du ikke kan blive omskolet, fordi forskellige offentlige instanser og læger ikke kan blive enige. Det er helt uacceptabelt i forhold til din situation.

Du spørger, om jeg forstår, at du føler dig ydmyget og straffet af voldsmandens skæbne. Det gør jeg utvetydigt. Du spørger, om jeg tænker på mine tre døtre, når jeg hører din historie. Det kan jeg kun svare bekræftende til.

Som far til tre piger på henholdsvis 6, 9 og 15 år, kan jeg ikke åbne en avis og læse om den seneste voldtægt eller voldsforbrydelse uden at tænke på, hvor sorgløse og hvor lidt forberedte de er på de ting, der foregår i samfundet, og som aldrig burde ske.

Den beskedne indsats jeg gør i forhold til mennesker, der har begået kriminalitet, gør jeg først og fremmest for at forhindre ny kriminalitet. For at forhindre, at der bliver flere ofre. Tallene viser, at godt hver tredje af alle, der har modtaget en betinget dom, begår ny kriminalitet.

Hverken i dette tilfælde eller i forhold til de indsatte på den madskole, jeg har startet i Statsfængslet i Vridsløselille, har jeg haft nogen indsigt i den enkelte dømtes sag udover, hvad den indsatte selv har ønsket at fortælle mig. På den måde kan du have ret i, at jeg slipper for at skulle gøre mig til dommer over, hvem der fortjener resocialisering, og hvem der ikke gør.

Domstolene udmåler straffen, kriminalforsorgen fuldbyrder den. Det område, vi her beskæftiger os med, er resocialisering - hvor vi overhovedet har muligheden for det.

At række en hånd til et menneske, der har begået noget kriminelt, som har udstået sin straf, og som har svært ved i samfundet at få en chance mere. Vi håber hermed, at vi som virksomhed bidrager til den samfundsopgave, det er at forsøge at begrænse kriminalitet fremadrettet.

I dette tilfælde har eleven fået sin elevplads, fordi han var den fagligt mest kvalificerede til den elevplads, han har fået. Det havde været langt nemmere for os at give elevpladsen til en mindre kvalificeret med en ren straffeattest.

Vi er os smerteligt bevidst, at intet af det vi gør, er i stand til at lindre ofrenes sorg.

Politiken, 2012